

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK
jaarverslag 2005

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK

jaarverslag 2005

INHOUDSTAFEL

■ VOORWOORD	3
■ ACTIVITEITENVERSLAG 2005	5
■ BESLISSINGEN 2005	15
■ SAMENSTELLING RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK IN 2004	31

Achtentwintig klachten, honderd en elf vragen, vijf beslissingen, twee adviezen. Ziedaar het resultaat van het werkjaar 2005.

Sommigen vreesden dat de Raad voor de Journalistiek een corporatistisch orgaan was dat de journalisten steeds gelijk zou geven. Als men de beslissingen leest, blijkt dat zij zich hebben vergist. In de reeks van vijf beslissingen werden vier klachten gegrond verklaard.

In een beslissing van 13 januari benadrukt de Raad dat wie meewerkt aan een interview het er in beginsel mee eens is dat dit wordt uitgezonden. Het was nuttig die regel te herhalen, velen vergeten die soms. Wel laat de Raad een opening: als er nadien ernstige redenen zijn om het interview in te houden, moet de journalist hiermee rekening houden, zeker wanneer het gaat om intieme getuigenissen. Dit laatste toont de bekommernis aan van de Raad voor de bescherming van het privé-leven of de intieme levenssfeer van het individu.

Die bekommernis kwam duidelijk tot uiting in de beslissing van 10 maart: als iemand, zelfs een bekend persoon, uitdrukkelijk stelt dat hij niet wil worden geïnterviewd omdat het interview voor een groot deel betrekking had op het privé-leven, is het een deontologische fout van de journalist om dit gesprek als een interview weer te geven. Zelfs iemand die in het verleden als “vedette” een mediabelangstelling genoot mag verwachten dat rekening wordt gehouden met de wens om niet meer te worden geïnterviewd.

Op 23 juni bevestigde de Raad zijn rechtspraak in verband met het “wederwoord”. Dit is een rechtmatig uitvloeisel van de persvrijheid. Als de betrokkene hierom uitdrukkelijk verzoekt kan dat wederwoord enkel om ernstige redenen worden afgewezen.

In zijn beslissing van 8 september herhaalde de Raad dat als zware verdachtmakingen worden geuit, zeker wanneer deze hoofdzakelijk gebaseerd zijn op het standpunt van een enkele dissidente bron, het gepast is om vóór publicatie, de betrokkene om zijn reactie te vragen.

Op 13 oktober maakte de Raad duidelijk dat niet lichtzinnig mag worden omgesprongen met de privacy. Een MUG-interventieploeg, die is opgeroepen om een dringende interventie te verrichten omdat een persoon in stervensnood verkeert, is vergezeld door een reporter en een cameraman, die voor een productiehuis werken, dat handelt in opdracht van een televisieaansluiting. Bij het betreden van de woning zegt de urgentiearts hierover aan de aanwezige familieleden: 'Dit is geen pers. Deze mensen maken opnames over het werk van urgentieartsen.' Voorts deelt de urgentiearts aan de bewoners mee dat de opnames niet zullen uitgezonden worden zonder hun uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming. De urgentiearts begeeft zich dan naar de patiënt en onderneemt een reanimatiepoging. De patiënt overlijdt echter. De arts deelt aan de familieleden mee dat er nog telefonisch contact zal opgenomen worden met hen om toestemming te vragen tot uitzending van de beelden die de cameraploeg over de interventie heeft gemaakt. Deze journalistieke gedraging is strijdig met de Verklaring van de Plichten van de Journalist (1971) die bepaalt dat de journalisten 'geen oneerlijke methodes gebruiken om informatie, foto's en documenten te bekomen' (plicht 4) en 'er zich toe verplichten het privé-leven van de personen te eerbiedigen' (plicht 5). Artikel 5 van de Code van journalistieke beginselen (1982) zegt ook onder de hoofding 'Respect voor de menselijke waardigheid' dat journalisten 'iedere ongeoorloofde inmenging in persoonlijke pijn en smart vermijden, tenzij overwegingen in verband met de persvrijheid dit noodzakelijk maken.'

In twee adviezen (12 mei en 23 juni) wordt de nadruk gelegd op de onafhankelijkheid van de journalist en zijn redactie.

In een tijd waarin de vrijheid van meningsuiting onder vuur ligt, soms wordt misbruikt, de media het minder nauw nemen met de privacy, niet alleen van “publieke” personen, maar ook van privé-personen, waarin onthullingen door de media voor heel wat heisa zorgen is een belangrijke taak weggelegd voor de Raad voor de journalistiek die, door een strikte toepassing van de journalistieke gedragsregels, moet zorgen voor een evenwicht tussen de rechtmatige belangen van het individu en de uitingsvrijheid van de media.

Tot slot een woord van dank aan allen - en in het bijzonder de leden van de Raad - die zich dit jaar opnieuw ten volle hebben ingezet om de Raad de plaats te geven die hem toekomt in het Vlaamse medialandschap.

Eric Brewaeys
Voorzitter

Voor de Raad voor de Journalistiek was 2005 het derde werkingsjaar. Net zoals de vorige jaren geven we in dit verslag een overzicht van de belangrijkste activiteiten van de Raad en van zijn ombudsman: het beantwoorden van vragen en de klachtenbehandeling. Waar het mogelijk is, wordt een vergelijking gemaakt met onze werking in 2003 en 2004.

Maar 2005 was ook het jaar waarin de Raad zijn positie fors kon verstevigen. In december keurde het Vlaams Parlement het decreet goed over de Vlaamse Regulator voor de Media, kortweg VRM. Dit betekent dat de Raad voor de Journalistiek voortaan de enige instantie wordt die bevoegd is om te oordelen over beroepsethische klachten tegen journalisten en de media. Daarom wordt in dit jaarverslag eerst even stilgestaan bij die belangrijke ontwikkeling.

Voorts wordt ook ingegaan op de andere activiteiten en worden er hier en daar enkele kanttekeningen bij de werking gemaakt. In een apart deel van dit jaarverslag wordt ten slotte de volledige tekst opgenomen van de zeven uitspraken die de Raad voor de Journalistiek in 2005 heeft gedaan.

1. Raad voor de Journalistiek en VRM

Op 7 december 2005 heeft het Vlaams Parlement het decreet goedgekeurd 'houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Regulator voor de Media'. Daarmee is een einde gekomen aan een lange discussie over welke instelling in Vlaanderen bevoegd is voor het beroepsethische toezicht over de audiovisuele media. De VRM – en meer bepaald een gespecialiseerde kamer van de VRM – komt in de plaats van de vroegere Geschillenraad, maar het nieuwe overheidsorgaan krijgt wel een beperktere bevoegdheid. In tegenstelling tot de vroegere Geschillenraad, zal de nieuwe VRM zich niet meer bezighouden met ethiek en deontologie.

Al van bij zijn oprichting in 2002 zag de Raad voor de Journalistiek zich geconfronteerd met het bestaan van de Geschillenraad, een overheidsorgaan dat onder meer uitspraak deed over klachten in verband met de journalistieke deontologie van radio- en televisieprogramma's. Omdat de Raad voor de Journalistiek beroepsethische klachten tegen alle media behandelt, bestonden er voor radio en televisie dus twee instellingen waar de burger met zijn beroepsethische klachten terecht kon: de Raad voor de Journalistiek als zelfregulerende instantie, en de bij decreet opgerichte Geschillenraad. Het was een toestand die voor verwarring kon zorgen, en die zelfs het risico inhield op een uiteenlopende interpretatie van de beroepsregels.

In tegenstelling tot de privaatrechtelijke omroepen, die bij de oprichting bij de Raad voor de Journalistiek betrokken waren, was het bestaan van de Geschillenraad voor de openbare omroep VRT een reden om aanvankelijk afzijdig te blijven. Wel is in 2003 tussen de Raad voor de Journalistiek en de VRT een overeenkomst gesloten, die erop neerkomt dat de VRT een waarnemend lid afvaardigt in de Raad en meewerkt bij de bemiddeling door de ombudsman bij klachten tegen de VRT, maar dat de Raad zich ervan onthoudt om uitspraak te doen over een dergelijke klacht wanneer het niet tot een minnelijke regeling zou komen. Voor zowel de Raad als de VRT was deze regeling voorlopig, in afwachting dat er duidelijkheid zou komen over de rol van de overheidsregulator bij beroepsethische klachten.

Die duidelijkheid is uiteindelijk dus in december 2005 bereikt. Het voorontwerp van decreet over de VRM verwees aanvankelijk nog naar de journalistieke deontologie en gaf aan een kamer voor 'deontologie en ethiek' van de VRM de bevoegdheid om daarover klachten tegen audiovisuele media te behandelen. Na overleg in juli 2005 tussen minister Bourgeois en een afvaardiging van de Raad voor de Journalistiek, de journalistenvereniging VVJ, VRT en VTM, werd het voorontwerp aangepast. Als eenzelfde klacht in behandeling zou zijn bij de Raad voor de Journalistiek en bij de VRM, dan zou de VRM de behandeling opschorten, en zich eventueel pas uitspreken na een beslissing van de RvdJ. Bovendien zou de VRM bij een beroepsethische klacht steeds het advies inwinnen van de RvdJ.

Deze aanpassing kwam ongetwijfeld neer op een erkenning van de rol van de Raad voor de Journalistiek, maar ze hield nog altijd het gevaar in van een uiteenlopende jurisprudentie. Bovendien blijft het ook principieel problematisch dat een overheidsorgaan zich zou moeten uitspreken over een kwestie van journalistieke beroepsethiek. Deze bezwaren werden duidelijk geformuleerd in een stevig onderbouwd advies van de Vlaamse Mediaraad van 9 mei 2005. De Mediaraad wees erop dat de voorgestelde regeling in strijd is met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Immers, het nemen van sancties door een overheidsorgaan op basis van zeer open bepalingen van journalistieke deontologie die zich nadrukkelijk buiten het recht situeren, kan niet beschouwd worden als te voldoen aan de eis 'voorzien bij wet' zoals bepaald in artikel 10 van het Europees Verdrag.

Op 27 oktober 2005 hebben vertegenwoordigers van de Raad voor de Journalistiek dit standpunt nog eens benadrukt tijdens een hoorzitting voor de mediacommissie van het Vlaams Parlement. Zij wezen er ook op dat ook de mediaconsument er belang bij heeft om bij één enkele instelling voor klachtenbehandeling terecht te kunnen, en dat ook in Nederland bijvoorbeeld de Raad voor de Journalistiek exclusief bevoegd is voor de beroepsethische klachten tegen radio en televisie. Deze argumenten hebben de parlementsleden ervan overtuigd om het voorontwerp te amenderen, en om er elke verwijzing naar beroepsethiek in te schrappen. De oorspronkelijk voorgestelde kamer voor 'deontologie en ethiek' van de VRM wordt nu een kamer voor 'onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen', zodat elke interferentie met het werk van de Raad voor de Journalistiek wordt uitgesloten.

Op 7 december 2005 heeft het Vlaams Parlement de wijziging van het mediadecreet goedgekeurd, en de bevoegdheid van de nieuwe kamer voor 'onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen' unaniem goedgekeurd. Ruim vier jaar na zijn oprichting wordt de Raad voor de Journalistiek dus de enige instantie voor klachtenbehandeling op basis van de beroepsethiek. Het is ongetwijfeld het resultaat van het eensgezinde standpunt van de volledige journalistieke en mediasector, die – *une fois n'est pas coutume* – aan één zeel getrokken heeft en die de politieke wereld heeft kunnen overtuigen van onze argumenten maar ook van de ernst van onze werking. Aan de Raad om dit nu ook blijvend waar te maken.

2. Vragen aan de Raad voor de Journalistiek

In de loop van 2005 zijn er in totaal 111 vragen om 'informatie over de algemene beroepsethiek' binnengelopen bij de Raad voor de Journalistiek. In 2003 waren het er ongeveer evenveel: 114. De ombudsman heeft alle vragen binnen een korte termijn beantwoord. Op enkele uitzonderingen na, kregen de vraagstellers binnen de week een antwoord. Het secretariaat is ook vrijwel dagelijks gecontacteerd voor doorverwijzingen of

om basisgegevens op te vragen, zoals adressen of ons werkingsreglement, maar die louter informatieve vragen zijn niet geregistreerd.

De elektronische manier om het secretariaat te contacteren is de meest toegankelijke weg voor veel vraagstellers. Niet minder dan 58 vragen om informatie, ruim de helft dus, kwamen per mail binnen en werden doorgaans ook via die weg beantwoord. Voorts waren er 36 telefonische vragen, waarbij het antwoord soms per telefoon kon gegeven worden, maar in andere gevallen gebeurde dat per mail of met een brief. Slechts vijf vragen werden per brief gesteld. Twaalf vraagstellers brachten persoonlijk een bezoek aan het secretariaat.

Net zoals vorig jaar waren studenten, veelal ingeschreven in een van de talrijke opleidingen journalistiek of communicatiewetenschappen, de grootste groep vraagstellers. 28 onder hen zochten informatie voor een opdracht of voor hun eindverhandeling. Ook docenten van deze opleidingen hebben een aantal keren een of meerdere vragen gesteld. Elke nieuwe vraagsteller is in dit overzicht eenmaal geregistreerd, hoewel sommigen uiteraard een hele reeks vragen hadden over diverse aspecten van de journalistiek.

Voorts kwamen er 25 vragen binnen van journalisten zelf. Dikwijls gaat het om zelfstandige journalisten en freelancers, die niet kunnen terugvallen op een grote redactie en die de ombudsman raadplegen om een of andere ethische kwestie uit te klaren.

Een derde belangrijke groep vraagstellers kunnen we de 'belanghebbenden' noemen. Het gaat om particulieren of organisaties die op een of andere manier een probleem hebben of een probleem willen voorkomen met de media en die daarvoor advies inwinnen.

Net als vorig jaar was de meest gestelde vraag bij deze derde categorie: hoe kan ik als lezer/kijker/luisteraar adequaat reageren op een artikel of bijdrage in de pers? In enkele gevallen werd er concrete informatie gevraagd over de wettelijke regeling van het recht van antwoord. Maar minstens even veel keren is de ombudsman benaderd door mediaconsumenten die het niet zover wilden drijven, maar die toch vragen hadden over de zin van lezersbrieven of van rechtstreekse reacties bij de redactie. Dit wijst toch wel op een zekere drempelvrees tegenover de media.

Enkele belanghebbenden uitten ook hun ongenoegen over het feit dat ze wel bij de redactie hadden gereageerd, maar dat ze er sindsdien nooit meer iets van vernomen hadden. Ook bij een aantal mensen die uiteindelijk klacht hebben ingediend bij de Raad, maakt dit ongenoegen een onderdeel uit van de klacht en is het er waarschijnlijk de concrete aanleiding van. We zouden redacties daarom willen aanraden om reacties van lezers, luisteraars en kijkers steeds ernstig te nemen. In de regel zou minstens een ontvangstbevestiging moeten kunnen worden bezorgd aan wie reageert. In een tijdperk waarin veel postverkeer elektronisch verloopt, vraagt dit laatste overigens geen moeite.

De vragen hadden betrekking op het hele werkterrein van de journalistiek. Toch komen drie thema's geregeld voor, zoals blijkt uit de eerste tabel:

(Tabel 1: onderwerp van de vragen)

ONDERWERP VRAAG	TOTAAL
• Journalistieke ethiek	40
• Raad voor de Journalistiek	23
• repliek op de pers	13

3. Klachten bij de Raad voor de Journalistiek

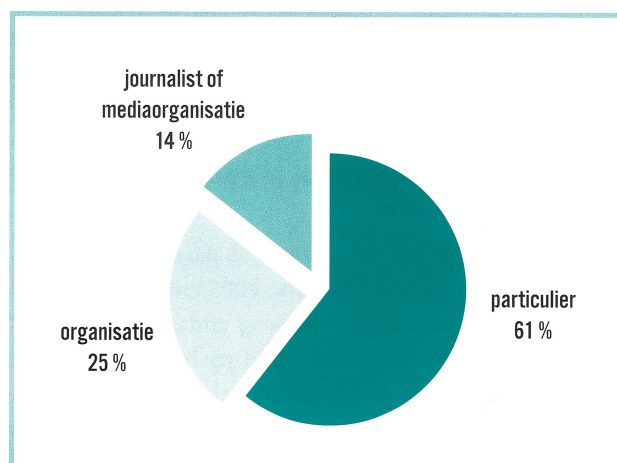
Tussen 1 januari en 31 december 2005 heeft de Raad voor de Journalistiek 39 klachten-dossiers behandeld. 28 dossiers betroffen nieuwe klachten, die dus in de loop van 2005 zijn ingediend. Dit aantal nieuwe klachten was met 28 overigens net even groot als in 2004. Daarnaast waren er op 1 januari 2005 nog 10 klachten in behandeling die waren ingediend in 2004, en één klacht dateerde al uit 2003.

Sinds de start van de Raad bedraagt het aantal bij ons ingediende klachten ongeveer dertig. Is dit voldoende, en geeft dit een realistisch beeld van het ongenoegen dat er bij delen van het publiek soms leeft over de pers? Na drie jaar werking is het allicht te vroeg om hier iets zinnigs over te zeggen. Een vergelijking met vroeger, of met het buitenland, kan wel enige indicatie geven. Een dertigtal nieuwe klachten per jaar ligt alvast hoger dan het aantal klachten dan werd behandeld door de vroegere raad voor deontologie, die in de jaren '90 heeft bestaan. De raad voor deontologie was een tweetalig orgaan, en zeker de helft van de ingediende klachten betrof Franstalige media of journalisten. De instroom bij de huidige Raad voor de Journalistiek is dus alvast groter dan voorheen. In Nederland heeft de Raad voor de Journalistiek lange tijd ongeveer 70 klachten per jaar binnengekregen, en de laatste jaren is dat opgelopen tot ongeveer honderd. Rekening gehouden met de bevolkings-aantallen – zestien miljoen Nederlanders tegen zes miljoen Vlamingen – zijn dat evenwaar-dige aantallen. Toch hebben wij de indruk dat zeker nog niet iedereen de weg heeft gevonden naar onze instelling, en kan er in de toekomst nog een grotere toevloed worden verwacht. Hoewel het zeker niet enkel institutionele klagers zijn die de weg naar ons vonden, zoals blijkt uit de hoedanigheid van wie bij ons klacht heeft ingediend.

Wie er klacht heeft ingediend, blijkt uit tabel 2. De meerderheid van 17 van de 28 nieuwe klachten werd ingediend door particulieren. Zeven klachten werden ingediend door of namens een organisatie, en vier klachten kwamen uit de mediawereld zelf.

(Tabel 2: hoedanigheid van de klagers)

HOEDANIGHEID KLAGENDE PARTIJ	AANTAL
• particulier	17
• organisatie	7
• journalist of mediaorganisatie	4

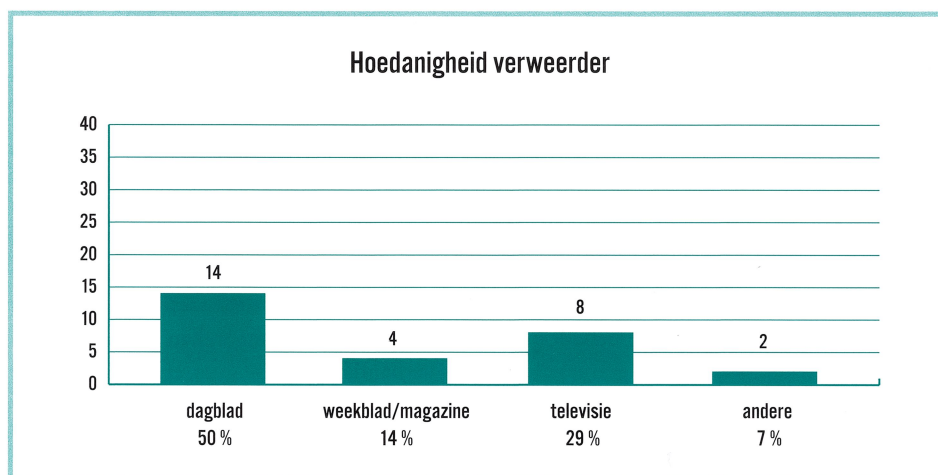
In 2003 en 2004 bedroeg het aantal klachten dat van particulieren afkomstig was, ongeveer de helft van het totaal. In 2005 was het bijna twee derde. Dit is een positieve ontwikkeling omdat er uit afgeleid mag worden dat de Raad voor de Journalistiek stilaan bekend geraakt bij een ruimer publiek. Hoewel er zeker nog inspanningen moeten geleverd worden voor een betere bekendmaking van onze activiteiten, is het zeker niet zo dat enkel bedrijven, officiële instanties of mediamensen zelf de weg naar ons vinden. Voorts is het belangrijk te signaleren dat drie van de vier dossiers die door media of door journalisten zijn ingediend geen eigenlijke klachten zijn, maar veeleer vragen naar een specifiek aspect van de beroepsethiek. Ze worden door de Raad wel volgens de klachtenprocedure behandeld en worden in dit overzicht daarom als klacht gerangschikt. De felle concurrentie die tussen de media bestaat, heeft niet tot klachten geleid van beroepsmensen tegen elkaar.

Het aantal verweerders lag in 2005 even hoog als het aantal klachten. Dit betekent dat elke klacht slechts op één medium betrekking had. Het is wel zo dat veel klagers zich tegelijk richten tegen een journalist en tegen de mediaorganisatie – de krant of de omroep – of de hoofdredacteur ervan. Ook in een dergelijk geval wordt de verwerende partij als één enkele gerekend, omdat de mediaorganisatie als een geheel wordt aangezien.

In onderstaande tabel 3 hebben we de klachten ingedeeld volgens het medium waartegen ze gericht zijn.

(Tabel 3: hoedanigheid van de verweerders)

HOEDANIGHEID VERWERENDE PARTIJ	AANTAL
• dagblad	14
• weekblad/magazine	4
• televisie	8
• andere	2

Net zoals dat het geval was in 2003 en 2004, voeren de dagbladen de lijst aan. De meeste klachten (14) betreffen een publicatie in een dagblad, of de handelwijze van een dagbladjournalist. Daarna volgen de klachten tegen televisieprogramma's of tegen televisiejournalisten (8) en de klachten tegen artikelen in weekbladen en magazines of tegen medewerkers van deze media (4). Ook hier is de verhouding min of meer dezelfde als de vorige jaren. De Raad kreeg in 2005 geen klachten binnen in verband met een radioprogramma of over een fotoagentschap. Wel hebben we twee klachten gerangschikt als 'andere'. Het gaat om een

vraag over de praktijken van een journalistenvereniging, en een andere over het niet respecteren van een embargo, maar de eigenlijke verantwoordelijke hiervan is uiteindelijk niet geïdentificeerd.

Wie klacht indient bij de Raad voor de Journalistiek, voert aan dat het betrokken medium of de journalist een of meerdere inbreuken heeft gepleegd op de journalistieke beroepsethiek. Naar gelang van de aard van de beweerde schending, hebben wij de klachten ingedeeld in zeven categorieën. We komen zo tot een totaal dat enigszins hoger ligt dan het aantal klachten. Sommige klagers roepen meerdere inbreuken in, bijvoorbeeld zowel fouten in de berichtgeving als een schending van hun privacy. Het resultaat van de indeling is verwerkt in tabel 4.

(Tabel 4: aard van de klachten)

AARD VAN DE KLACHT	AANTAL
• onzorgvuldige berichtgeving	20
• privacy	4
• belangenvermenging	2
• niet respecteren van afspraken	1
• geen wederwoord	1
• plagiaat	1
• laster, eerroof, belediging	1

Ongeveer drie vierde van de klachten zijn ondergebracht in de – zeer ruime – categorie van de *onzorgvuldige berichtgeving*. Deze klachten hebben te maken met feitelijke fouten in een artikel of in een journalistieke bijdrage. Het kan dan gaan om onjuistheden die vermeden hadden kunnen worden, en die veroorzaakt zijn door een slordige bronnencontrole of door een gebrek aan hoor en wederhoor bij de nieuwsgaring. Ook klachten in verband met bewust eenzijdige en tendentieuze berichtgeving zijn hier ondergebracht. Van de 28 klachten die in 2005 zijn ingediend, hadden er 20 te maken met een beweerde onzorgvuldige berichtgeving.

Er waren ook vier beweerde schendingen van de *privacy*. Deze klachten betreffen doorgaans niet het artikel of de bijdrage op zich, maar wel het optreden van de journalist of cameraploeg in de fase van de nieuwsgaring. Hoewel het aantal privacyklachten relatief beperkt bleef, kunnen we er toch uit besluiten dat sommige mensen het moeilijk hebben met wat ze ervaren als een agressieve benadering door de pers. In twee uitspraken die de Raad in 2005 heeft gedaan, is trouwens getracht om in dit verband duidelijke grenzen te trekken, en heeft de Raad benadrukt dat de pers de privacy moet respecteren (*zie in het overzicht van de beslissingen: RvdJ 2005-02 en RvdJ 2005-07*).

Het ziet er overigens naar uit dat een gebrek aan respect voor het privé-leven een voorwerp van kritiek zal blijven. Naar aanleiding van de relatie van een minister met een journaliste van de openbare omroep ontstond hierover in 2005 een hevige polemiek in de media. Toch kwam het in deze zaak niet tot een klacht bij de Raad voor de Journalistiek. Maar in januari 2006 alleen al werden bij de Raad twee nieuwe privacyklachten ingediend, wat er op wijst dat het thema blijvend aan de orde zal staan. Als het zo is dat hier geprobeerd wordt om grenzen te verleggen, zoals sommigen betogen, dan zal het aan de Raad toekomen om hier nauwgezet op toe te zien en kwalijke ontwikkelingen een halt toe te roepen.

Twee dossiers hadden betrekking op een mogelijke *belangenvermenging*. Het ging niet om eigenlijke klachten, maar om vragen die uit de mediasector zelf kwamen. Beide vragen leidden tot een advies van de Raad voor de Journalistiek (*zie in het overzicht van de beslissingen: RvdJ 2005-03 en RvdJ 2005-05*).

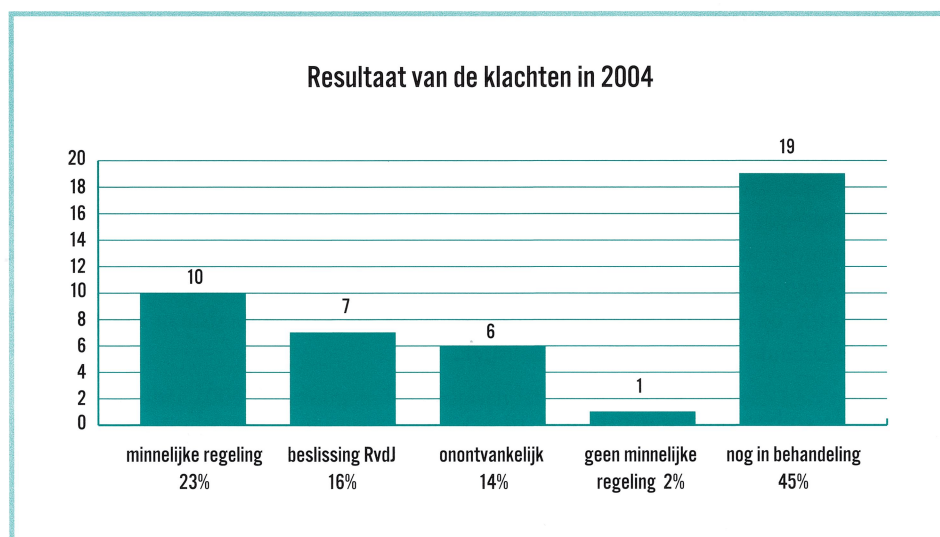
Voorts was er telkens één klacht over een beweerd *gebrek aan wederwoord*, over het *niet respecteren van de afspraken* die tussen journalist en klager waren gemaakt, over *plagiaat* en over *laster en/of belediging*.

In totaal werden in 2005 twintig dossiers afgesloten. Dat is minder dan het jaar voordien, toen er 32 zaken konden worden afgehandeld. Een eenduidige verklaring is hiervoor niet te geven. Wel heeft het feit meegespeeld dat enkele complexere dossiers wat meer tijd nodig hadden om tot een resultaat te komen. Voorts speelt ook het toeval mee, want alleen al in de eerste maand na 2005, in januari 2006 dus, werden opnieuw zes dossiers afgesloten. Het ziet er dus niet naar uit dat de Raad een grote achterstand oploopt. De uitstroom van zaken houdt min of meer gelijke tred met de instroom.

Van de twintig afgesloten dossiers dateerde er nog één uit het jaar 2003, en hier was dus wel sprake van grote vertraging. Acht afgeronde klachtendossiers waren in 2004 ingediend, en elf in 2005.

Gemiddeld heeft het 107 werkdagen geduurd voor een dossier wordt afgesloten. De gemiddelde duur ligt hoger dan in 2004, toen hij 92 werkdagen bedroeg. Maar het resultaat van 2005 wordt ongunstig beïnvloed door het ene dossier dat nog in 2003 was ingeleid en waar er zeer lang is gewacht op een minnelijke regeling, die er uiteindelijk niet gekomen is. Als er met dit ene dossier geen rekening zou worden gehouden, zou de gemiddelde duur nog 86 dagen bedragen, iets korter dan in 2004 dus. Hoe dan ook, de meeste klachten konden wel degelijk worden afgehandeld binnen een termijn van zes maanden.

Een minderheid van de klachten leidt uiteindelijk tot een beslissing van de Raad voor de Journalistiek. De meeste kennen een andere afloop. Hoe de dossiers werden afgehandeld, wordt samengevat in tabel 5.

(Tabel 5: resultaat van de klachten in 2005)

AARD VAN DE KLACHT	AANTAL
• minnelijke regeling	10
• beslissing RvdJ	7
• onontvankelijk	6
• geen minnelijke regeling	1
• nog in behandeling	19

Tien dossiers werden afgesloten na minnelijke regeling. De wijze waarop een minnelijke regeling bereikt wordt, loopt uiteen van geval tot geval. In twee dossiers gaf de zaak aanleiding tot excuses door de redactie, waarmee de klager genoeg kon nemen. Twee andere klagers gingen akkoord om niet op een uitspraak aan te dringen nadat de redactie haar handelwijze had toegelicht. Eén klacht leidde tot een nieuw artikel in de krant, waarbij de oorspronkelijke fout werd rechtgezet. In twee gevallen hebben de klager en de redactie na de klacht onderling gesprekken aangeknoopt en de ombudsman laten weten dat de zaak geregeld was. In drie dossiers ten slotte heeft de klager, ondanks verschillende herinneringsbrieven, niets meer van zich laten horen.

Er was ook één dossier dat betrekking had op de VRT, en waarin geen minnelijke regeling werd bereikt. Omdat de Raad voor de Journalistiek in 2005 nog niet bevoegd was om een uitspraak te doen over klachten tegen de VRT, diende de zaak hiermee te worden afgesloten. Nu de Geschillenraad vervangen werd door een kamer van de nieuwe Vlaamse Regulator voor de Media (zie hiervoor onder 1), ligt de weg open voor een volwaardige deelname van de openbare omroep aan onze Raad, zodat er in de toekomst wel een beslissing kan genomen worden over een dergelijk geschil.

De Raad voor de Journalistiek nam in 2005 ook zeven beslissingen, één minder dan in 2004. De integrale tekst van de beslissingen is opgenomen in dit jaarverslag. Twee beslissingen betreffen een advies over bepaalde aspecten van de beroepsethiek naar aanleiding van een concreet voorval. In de vijf andere beslissingen gaf de Raad een beoordeling na een klacht. In niet minder dan vier van de vijf zaken werd de klacht gegrond bevonden. De Raad heeft ook geregeld van zijn uitspraak gebruik gemaakt om te herinneren aan belangrijke beroepsethische principes.

Zes klachten werden onontvankelijk verklaard. In drie gevallen werd de klacht te laat ingediend. Het werkingsreglement bepaalt dat een klacht wordt ingediend uiterlijk dertig kalenderdagen vanaf het tijdstip van publicatie of uitzending of van de betwiste handelwijze, en de drie klachten kwamen ruimschoots na deze termijn binnen. Eén zaak behoorde niet tot de bevoegdheid van de Raad, omdat de klagers een inbreuk op de onpartijdigheid van de openbare omroep aanvoerden. Bij nog een andere klacht kon de klager geen persoonlijk belang inroepen, wat eveneens een ontvankelijkheidsvereiste is. De zesde klacht ten slotte had betrekking op een Nederlands medium, en werd door de ombudsman doorgestuurd naar de Nederlandse Raad voor de Journalistiek.

Op 31 december 2005 waren er nog 19 klachtendossiers in behandeling. Twee dossiers dateren nog van 2004, de overige 17 dossiers zijn opgestart in de loop van 2005.

4. Andere activiteiten

De voltallige Raad voor de Journalistiek is negen maal bijeengekomen in 2005. Op elke bijeenkomst wordt een stand van zaken van de lopende dossiers opgemaakt en, wanneer een rapporteringscommissie een ontwerpbeslissing heeft opgesteld, wordt ze besproken, eventueel geamendeerd en goedgekeurd. Ook de journalistieke actualiteit komt geregeld aan de orde op de bijeenkomsten van de Raad.

Op 7 maart 2005 heeft de Kamer van Volksvertegenwoordigers unaniem de wet op het journalistieke bronnengeheim goedgekeurd. Hiermee worden uiteindelijk, na jarenlange conflicten met het gerecht, de journalistieke bronnen beschermd. De ontwikkeling is door de Raad met aandacht gevolgd, en het is niet toevallig dat de eerste juridische commentaren over het belang en de gevolgen van de wet werden geschreven door twee leden van de Raad (zie: *Brewaeyts Eric, Informatiebronnen van journalisten, NJW, 542-551, en Ceuleers Jan, De journalistieke bronnen wettelijk beschermd, RW, 2005-2006, 48-52*).

Samen met de VVJ en Slachtofferhulp Vlaanderen is een folder opgesteld en verspreid met tips over de berichtgeving over en de omgang met slachtoffers. De folder is nog een uitloper van de Richtlijn over de omgang van de pers met slachtoffers, die de raad in 2003 heeft goedgekeurd. De folder is aan het journalistenkorps bezorgd via het maandblad *De Journalist*, dat eveneens systematisch alle uitspraken van de Raad voor de Journalistiek heeft gepubliceerd.

In het verlengde van de problematiek van de berichtgeving over slachtoffers, is een aanzet gemaakt tot een regeling over het noemen van namen in de context van gerechtsverslaggeving. Nu bestaan er binnen de media interne afspraken over het al dan niet vrijgeven van de volledige naam en andere identiteitsgegevens van verdachten, daders en slachtoffers. Op vraag van de Raad is hierover een inventaris gemaakt. Die is een eerste maal besproken op een bijeenkomst met vooral gerechtsjournalisten. Het is de bedoeling om na te gaan of er met de werkgroep een consensus kan gevonden worden over het noemen van namen. Dit voorstel zal dan overgemaakt worden aan de Raad voor de Journalistiek.

Veel tijd is ook besteed aan het voorbereiden en opstellen van een ontwerprichtlijn over financiële journalistiek. De concrete aanleiding waren twee Europese Richtlijnen over beleggingsaanbevelingen (2003/6/EG en 2003/125/EG). De Europese Commissie heeft ruimte gelaten voor zelfregulering in deze materie, zodat journalisten niet onder het rechtstreekse toezicht zouden worden gebracht van de financiële autoriteiten. De Raad voor de Journalistiek heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om meteen alle aspecten van de financiële journalistiek onder de aandacht te brengen, ook deze met betrekking tot het misbruik van voorkennis en de marktmanipulatie. Over de tekst van de ontwerprichtlijn is overlegd met de Commissie voor Bank-, Financie- en Assurantiewezen. De financiële richtlijn zal in 2006 bekend worden gemaakt, na de publicatie van een koninklijk besluit dat in zelfregulering voor journalisten zal voorzien.

Op internationaal vlak ten slotte zijn er geregeld contacten geweest met het netwerk van Europese persraden, de *Alliance of Independent Press Councils of Europe (Aipce)*, of met individuele collega's van andere Europese persraden. De ombudsman heeft van 28 september tot 1 oktober 2005 deelgenomen aan de zevende jaarlijkse ontmoeting van de Aipce in Luxemburg. De ontmoeting vond plaats in het Groothertogdom naar aanleiding van de vijfentwintigste verjaardag van de Luxemburgse persraad, en werd bijgewoond door deelnemers uit 26 verschillende landen, die een twintigtal persraden vertegenwoordigden en ook

enkele persraden in wording. Zeker in Oost-Europa wint de overtuiging veld dat zelfregulering de beste manier is om persvrijheid en verantwoordelijke media te verzoenen. Op vraag van de organisatoren heeft de ombudsman een voorstelling gegeven van de samenstelling en werking van de Vlaamse Raad voor de Journalistiek. Ons organisatie-model werd vergeleken met dat van andere persraden. Hoewel de manier van werken en de samenstelling aangepast zijn aan de nationale tradities en dus verschillen van land tot land, is er toch een grote overeenstemming vastgesteld over de inhoud en het belang van de journalistieke beroepsethiek.

Flip Voets

Ombudsman en secretaris-generaal

■ 2005-01

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van G. tegen VTM en Lili Vandenberg, journaliste - 13 januari 2005

Met een brief van 10 april 2004 dient mevrouw G. klacht in tegen VTM en journaliste Lili Vandenberg naar aanleiding van een uitzending van het magazine Telefacts op 5 april 2004. De redactieverantwoordelijke van VTM en de journaliste antwoorden met een mail van 12 mei 2004, waarvan de inhoud door de ombudsman van de Raad voor de Journalistiek aan klagster wordt meegedeeld. Klagster reageert met een brief van 11 juni 2004.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 29 oktober 2004. Klagster is in persoon verschenen. Ook journaliste Lili Vandenberg is in persoon verschenen. Zij werd vergezeld door Marc Dupain, redactiesecretaris bij VTM. Beide partijen hebben mondeling hun visie op de zaak toegelicht.

DE FEITEN

In augustus 2001 is mevrouw G. in haar woning het slachtoffer van een brutale verkrachting. Op vrijdagochtend 2 april 2004 wordt zij telefonisch gecontacteerd, eerst door de dienst slachtofferhulp, en daarna door journaliste Lili Vandenberg, met de vraag of zij bereid is over haar ervaring te getuigen in het magazine Telefacts. Er wordt een afspraak gemaakt voor diezelfde middag om 15 uur. De journaliste, vergezeld door een cameraploeg, begeeft zich dan naar de woning van G. en heeft er met haar een lang interview. Er worden ook sfeerbeelden opgenomen met mevrouw G., zowel in haar woning als in de omgeving. Rond 18 uur wordt de opname beëindigd en vertrekken de ploeg en de journaliste.

Er is daarna nog telefonisch contact tussen G. en de journaliste, zowel op de avond van de opname, als op zaterdagmiddag 3 april en op maandagavond 5 april, maar over de inhoud van deze telefoongesprekken is er tussen de partijen geen eensgezindheid. Op 5 april 2004 wordt het programma uitgezonden, met daarin een lange getuigenis van G. over de feiten die ze heeft meegemaakt. G. wordt daarbij in beeld gebracht maar niet met naam genoemd.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Mevrouw G. betoogt dat ze op vrijdagochtend 2 april 2004 door de dienst slachtofferonthaal gebeld wordt met de vraag of ze bereid is te getuigen in een televisieprogramma. Nadat ze haar telefoonnummer doorgegeven heeft aan de dienst slachtofferonthaal, wordt ze kort nadien opgebeld door journaliste Lili Vandenberg. G. gaat akkoord met een gesprek, op voorwaarde dat het programma wetenschappelijk onderbouwd is en vrij van sensatie. Er wordt een afspraak gemaakt voor dezelfde dag om 15 uur. Op het afgesproken tijdstip melden de journaliste en een cameraploeg zich bij haar aan. Volgens G ontwikkelt er zich dan een gesprek met de journaliste, terwijl de cameraploeg zich nog aan het opstellen is. G. stelt dat ze aanvankelijk niet doorhad dat de ploeg al aan het filmen was. Nadat ze ervan overtuigd is dat de opname aan het lopen is, begint volgens G. het eigenlijke interview. Bij het einde van het interview vraagt G. aan de journaliste nog overleg en ook mededeling van haar coördinaten. De journaliste zou aanvankelijk weigerachtig geweest zijn, maar brengt uiteindelijk haar gegevens aan op een naamkaartje van de cameraman.

Dezelfde avond ontmoet G. haar zoon, die haar waarschuwt voor mogelijke sensatie. Klaagster overlegt ook met haar zuster, die zijn mening deelt. Om haar bezorgdheid te uiten, telefoneert ze dezelfde avond nog met de journaliste, die haar geruststelt en verzekert dat het een goede uitzending zal worden. Toch blijft de ongerustheid toenemen bij G., zodat ze op zaterdagmiddag 3 april opnieuw belt met de journaliste. G. zegt dat ze toen geëist heeft dat de beelden niet zouden uitgezonden worden. Volgens G. mocht VTM het interview ook niet uitzenden, omdat zij hiervoor geen schriftelijke toestemming gegeven had. De journaliste heeft haar volgens G. gevraagd om haar beslissing tot maandagavond uit te stellen, maar zij weigerde dat resoluut. Na het telefoontje was G. naar eigen zeggen opgelucht. Ze was ervan overtuigd dat het programma niet zou uitgezonden worden.

Op maandagavond stelt G. vast dat het onderwerp toch wordt aangekondigd voor de uitzending van Telefacts. Op hetzelfde ogenblik, zegt ze, wordt ze gebeld door de journaliste die haar meedeelt dat er besloten is om het interview toch te gebruiken. Kort nadien ziet ze een gemonteerde samenvatting van haar interview in de uitzending van Telefacts.

Journaliste Lili Vandenberk bevestigt dat ze in contact is gekomen met G. via de dienst slachtofferonthaal. G. was volgens haar meteen bereid om met het programma mee te werken. Volgens de journaliste heeft er eerst rechtstaand een voorgesprek plaatsgevonden, waarna de cameraploeg vroeg om te gaan zitten en de opname van start ging. G. praatte daarbij honderduit over haar ervaring. De journaliste zegt dat ze aan G. heeft voorgesteld om nadien betrokken te blijven bij de montage. Afgesproken werd dat dit telefonisch zou gebeuren omdat G. geen tijd had om naar de montage te komen en omdat ze ook niet beschikt over een emailverbinding.

Volgens de journaliste heeft G. haar bij het eerste telefoongesprek, op de avond van het interview dus, meegedeeld dat ze een goed gevoel had overgehouden aan haar getuigenis. Er is dan op zaterdagmiddag opnieuw telefonisch contact geweest, maar de journaliste ontkent formeel dat G. een veto zou gesteld hebben tegen de uitzending van het gesprek. Klaagster stond er alleen op dat haar naam niet zou genoemd worden en dat zij niet in haar leefomgeving zou worden gesitueerd. Afgesproken werd dat er nadien nog eens gebeld zou worden tussen G. en de journaliste. De journaliste heeft na de bewuste zaterdagmiddag niets meer van G. gehoord, zodat ze zelf besloot om haar kort voor het programma nog eens op te bellen.

Redactiesecretaris Marc Dupain voert aan dat journaliste Lili Vandenberk veel ervaring heeft in berichtgeving over delicate materies en bekend staat om haar zeer kiese benadering van de slachtoffers.

BESLISSING

Klaagster verwijt VTM en de journaliste in de eerste plaats het interview te hebben uitgezonden, ondanks het veto dat zij zou hebben uitgesproken in haar telefoontje van zaterdagmiddag 3 april 2004. Bovendien neemt ze het de reportagemakers kwalijk dat zij in de uitzending fragmenten hebben gebruikt uit een vertrouwelijk gesprek voorafgaand aan de opnames.

Het is duidelijk dat een journalist bij het gebruik van getuigenissen over persoonlijke en intieme gebeurtenissen een bijzondere zorgvuldigheid aan de dag dient te leggen. Er zijn geen aanwijzingen dat dit hier niet is gebeurd.

Het staat vast dat de journaliste en haar cameraploeg op vrijdagmiddag 2 april 2004 drie uur lang bij klaagster zijn geweest. Er zijn zowel in haar woning als ook buiten opnames gemaakt. Uit de reportage blijkt niet dat de journaliste gebruik heeft gemaakt van fragmenten uit het zogenaamde voorgesprek met klaagster. Het is integendeel duidelijk dat klaagster haar uitspraken voor de camera heeft gedaan. Er is wel zorg voor gedragen dat klaagster niet met naam wordt genoemd en dat haar woonomgeving niet herkenbaar is gefilmd. De Raad voor de Journalistiek is daarom van oordeel dat de journaliste geen misbruik heeft gemaakt van passages uit een zogenaamd vertrouwelijk voorgesprek.

Over de inhoud van het telefoongesprek van zaterdagmiddag 3 april 2004 lopen de versies uiteen. Vast staat dat klaagster niet de toezegging heeft verkregen dat haar aandeel uit de uitzending zou weggelaten worden en dat zij hiertoe geen andere initiatieven meer heeft genomen. Zelfs indien klaagster in dat telefoontje verbod zou hebben opgelegd om het interview uit te zenden, dan nog moet worden vastgesteld dat klaagster nadien geen enkele bijkomende stap heeft gezet om haar houding te bevestigen en ook te bewijzen, bijvoorbeeld met een mail of een telefoon aan omroepverantwoordelijken, terwijl het wel vaststaat dat ze over de zaak contact heeft gehad met de dienst slachtofferhulp en ze naar eigen zeggen ook een advocaat heeft, die haar daarbij hadden kunnen bijstaan. Het is niet zo dat, zoals klaagster betoogt, een schriftelijke toestemming vereist is om een interview te kunnen uitzenden. Wie aan een interview meewerkt, is het er in principe mee eens dat dit ook uitgezonden wordt. Indien er nadien ernstige redenen zijn om het interview in te houden, moet de journalist hiermee rekening houden, zeker als het zoals in dit geval gaat om intieme getuigenissen. Maar dan is het wel aan degene die op zijn medewerking terugkomt om te bewijzen dat die vraag is gesteld en op welke gronden ze gesteund is. Klaagster toont niet aan dat zij zich heeft verzet tegen de uitzending van het interview dat zij heeft toegestaan.

De klacht is ongegrond.

2005-02

■ 2005-02

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van Christiane T. tegen Serge Vanhellemont, journalist, en Dag Allemaal - 10 maart 2005

Met een brief van 29 juli 2004 dient Christiane T. klacht in naar aanleiding van twee artikelen van Serge Vanhellemont in Dag Allemaal. Het eerste artikel verscheen op 13 juli 2004 onder de titel 'Het waren de ellendigste jaren van mijn leven', het tweede op 27 juli 2004 onder de titel 'Als Conny zo gefrustreerd blijft, eindigt ze nog in de psychiatrie'. De hoofdredacteur en Serge Vanhellemont reageren met een gezamenlijke brief op de klacht, waarop klaagster repliceert met een brief. De journalist antwoordt een tweede keer per brief, die op de Raad voor de Journalistiek is ontvangen op 22 oktober 2004.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 18 februari 2005. Christiane T. is in persoon verschenen. Ook Ilse Beyers, hoofdredacteur van Dag Allemaal, en journalist Serge Vanhellemont zijn in persoon verschenen. Beide partijen hebben mondeling hun visie op de zaak toegelicht. De partijen zijn ook kort met elkaar geconfronteerd.

Na afloop van de hoorzitting is door de redactie van Dag Allemaal nog een kopie van een artikel doorgefaxt naar het secretariaat van de Raad voor de Journalistiek.

DE FEITEN

In de eerste dagen van juli 2004 heeft Serge Vanhellemont, journalist van Dag Allemaal, klaagster verschillende keren gebeld met de vraag of ze bereid was om mee te werken aan een reportagereeks naar aanleiding van 15 jaar 'Tien om te Zien'. Klaagster is daarin destijds opgetreden onder de naam Conny Fabry. Op 13 juli 2004 verschijnt in Dag Allemaal een artikel over de carrière en het vroegere huwelijk van klaagster, dat voor het grootste deel bestaat uit een interview met haar. Twee weken later publiceert Dag Allemaal een interview met de gewezen echtgenoot van klaagster die destijds samen met haar een zangduo vormde. In het interview doet hij 'voor het eerst het volledige relaas van zijn mislukte huwelijk', zoals het in de inleiding van het artikel luidt.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Christiane T. zegt dat de journalist haar begin juli 2004 verschillende keren heeft gebeld op haar privé-nummer en op haar GSM. Klaagster houdt vol dat zij de journalist kort te woord heeft gestaan en dat zij hem duidelijk heeft gemaakt dat zij geen interview wenste. Een eigenlijk interview is er volgens klaagster niet geweest. Zij heeft er ook nooit mee ingestemd om voor publicatie een tekst door te lezen, aangezien er volgens haar geen interview heeft plaatsgevonden.

Op 13 juli 2004 verschijnt in Dag Allemaal toch een interview met klaagster. Maar volgens Christiane T. is dat interview vooral opgebouwd uit verklaringen die ze eerder in diverse media heeft afgelegd. Het interview handelt grotendeels over het vroegere huwelijk van klaagster met haar gewezen zangpartner.

Op 27 juli publiceert Dag Allemaal ook een interview met de gewezen echtgenoot van klaagster. Het grootste deel van dit interview bestaat in zijn commentaar op hun vroegere huwelijksleven. Klaagster neemt ook aanstoot aan dit tweede artikel, waarvan ze zegt niet op voorhand op de hoogte te zijn gebracht. Ze ontkent ook dat haar dochter het artikel vooraf zou hebben nagelezen.

Journalist Serge Vanhellemont zegt dat hij klaagster al geruime tijd kent en een vijftigtal keren geïnterviewd heeft. Hij heeft met haar een vertrouwensrelatie opgebouwd en er zijn voordien tussen hen nooit problemen geweest. Vanhellemont bevestigt dat klaagster, toen hij haar contacteerde voor een interview over 'Tien om te zien', aanvankelijk weigerachtig reageerde. Maar als gedreven journalist drong hij aan. Uiteindelijk is klaagster beginnen vertellen en antwoordde ze op de vragen die hij stelde. Vanhellemont stelde klaagster ook voor om de tekst van het interview voor publicatie nog door te nemen, maar daar ging zij niet op in. Volgens Vanhellemont is het artikel zoals dat op 13 juli 2004 in Dag Allemaal verschenen is, de neerslag van zijn interview met klaagster.

Het interview met de ex-echtgenoot van klaagster, verschenen in Dag Allemaal van twee weken nadien, is door de betrokkene nagelezen en gecorrigeerd. Het is volgens de journalist normaal dat het tweede interview vooral handelde over de relatie van de geïnterviewde en zijn ex-vrouw. Vanhellemont erkent dat hij de tekst ervan niet aan klaagster heeft voorgelegd

voor de publicatie ervan. Wel zou de ex-echtgenoot de tekst hebben laten nalezen door de dochter van klaagster, en volgens Vanhellemont zijn er op haar verzoek nog enkele passages uit weggelaten.

De hoofdredacteur zegt dat Dag Allemaal nu eenmaal veel belangstelling heeft voor het privé-leven van beroemde persoonlijkheden. Het weekblad heeft klaagster voorgesteld om het interview met haar voor publicatie na te lezen, wat ze geweigerd heeft. Nadien heeft klaagster blijkbaar spijt gekregen van haar woorden. De hoofdredacteur wijst er ook op dat klaagster na de indiening van haar klacht nog telefonisch contact heeft gehad met de journalist en dat dit gesprek in een open en vriendschappelijke sfeer verliep.

BESLISSING

De klacht bevat twee elementen. Klaagster verwijt de journalist vooreerst dat hij een interview heeft gepubliceerd zonder haar toestemming. Daarnaast is klaagster van oordeel dat haar privacy geschonden is.

1. Partijen leggen tegenstrijdige verklaringen af over de inhoud van de telefonische contacten die er begin juli 2004 zijn geweest tussen de journalist en klaagster. Toch blijkt uit de tekst zelf van het gesprek met klaagster, zoals het in Dag Allemaal van 13 juli 2004 werd gepubliceerd, dat klaagster niet gesteld was op een interview. Het vrij korte artikel bevat een tiental verklaringen van klaagster waarin zij deze stelling bevestigt, zoals: ‘Met de showwereld wil ik niets, maar dan ook niets meer te maken hebben. Vandaar dat ik ook geen zin heb om te praten over de hel waar ik ben doorgegaan.’, ‘Iedereen moet mij vergeten. Al is het maar uit respect voor mij.’, ‘Ik ben een nieuw leven begonnen en voel me perfect gelukkig. Laat me het daarbij houden.’, ‘Er zijn artiesten in overvloed die wél blij zouden zijn met wat aandacht. Praat liever met hen.’, enzovoort. Uit voorgaande en nog andere verklaringen die in Dag Allemaal zijn gepubliceerd, blijkt duidelijk dat klaagster niet bereid was tot een interview over haar vroegere privé-leven. Het was dan ook verkeerd om de verklaringen van klaagster toch als een interview voor te stellen. Hoogstens had de informatie die ze bevatten door de journalist kunnen worden verwerkt in een eigen bijdrage. Nu heeft hij manifest misbruik gemaakt van de weigerachtige verklaringen van klaagster, door ze als een interview voor te stellen.

2. Klaagster heeft lange tijd als vedette zelf de publiciteit opgezocht. Het feit dat zij samen met haar toenmalige echtgenoot optrad, brengt met zich mee dat er ook veel aandacht ging naar de relatie tussen beiden. Klaagster heeft tot in 2003 nog een taverne uitgebaat onder haar artiestennaam. Zij kan daarom niet eisen dat de media van de ene dag op de andere geen belangstelling meer opbrengen voor haar persoon en haar vroegere carrière. Wel mag zij verwachten dat de media rekening houden met haar wens om zelf niet meer met een interview naar buiten te komen.

3. Het tweede artikel, dat in Dag Allemaal is verschenen op 27 juli 2004, bestaat vooral uit een lang interview met de ex-echtgenoot van klaagster. Het interview wordt voorgesteld als een reactie op het eerdere zogenaamde interview dat de journalist met klaagster heeft gehad. Het interview met de gewezen echtgenoot werd door de journalist voornamelijk toegespitst op de persoon en het echtelijke leven van klaagster. Klaagster had echter in het telefoongesprek dat ze voordien met de journalist heeft gevoerd, duidelijk gemaakt dat zij niet wenste dat nog over haar vroegere huwelijk gesproken werd. Daarom moest het voor de

journalist duidelijk zijn dat hij zich terughoudend moest opstellen, wat hij niet deed. Het feit dat de ex-echtgenoot van klaagster de tekst vooraf zou hebben laten inzien door de dochter van klaagster, zoals de journalist voorhoudt, maakt die tekortkoming niet goed.

Deze redenen, samen gelezen, doen besluiten:
De klacht is gegrond in haar beide elementen.

2005-03

■ 2005-03

Advies van de Raad voor de Journalistiek over de vraag van de heer Dominique Deckmyn, journalist met betrekking tot de vereniging Belgian-Journalist on Information Technology, kortweg B-JIT - 12 mei 2005

Op 15 maart 2005 vraagt Dominique Deckmyn, journalist, aan de Raad voor de Journalistiek om een advies te geven in verband met de activiteiten van de vereniging B-JIT. De ombudsman van de Raad voor de Journalistiek heeft daarop contact opgenomen met de voorzitter van B-JIT, die voorgesteld heeft om de werking van zijn organisatie toe te lichten.

De zaak is op 18 april 2005 behandeld tijdens een hoorzitting van een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek. Op die bijeenkomst verscheen Marcel Wilmet, voorzitter van B-JIT.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een voorstel van advies opgesteld, dat door de Raad voor de Journalistiek is besproken en goedgekeurd op 12 mei 2005.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Dominique Deckmyn benadrukt dat hij geen klacht wil indienen tegen B-JIT, maar dat hij een advies vraagt aan de Raad voor de Journalistiek. Zijn vraag is: is het beroepsethisch aanvaardbaar dat een journalistenvereniging geld ophaalt, via sponsoring van evenementen, bij bedrijven waarover de leden-journalisten schrijven? En, als dit kan, moeten er dan bepaalde randvoorwaarden vervuld zijn?

Marcel Wilmet betoogt dat B-JIT een feitelijke vereniging is van journalisten die berichten over de IT-sector. B-JIT is ontstaan in de tweede helft van de jaren '80 met de bedoeling om tot een betere samenwerking te komen tussen de sector en de media. B-JIT organiseert vooral drie activiteiten: de uitgave van een handboek, waarin gegevens over bedrijven en hun contactpersonen en over media en journalisten vermeld staan, het houden van een jaarlijkse cocktail, waarop vertegenwoordigers van de bedrijven en journalisten uitgenodigd worden, en de uitreiking van een prijs voor studenten. Deze activiteiten worden gesponsord door het bedrijfsleven. Het sponsorgeld wordt ingezameld door een aparte vennootschap, waarvan geen journalisten deel uitmaken, en die in opdracht van de vereniging de contacten legt met de bedrijven.

ADVIES

Er bestaat principieel geen bezwaar tegen dat de activiteiten van een journalistenvereniging worden gefinancierd door sponsor- en/of reclamegeld, op voorwaarde dat de journalistieke en redactionele onafhankelijkheid gewaarborgd blijft. Een journalist draagt er immers zorg voor dat hij zijn vak nooit verward met dat van reclameman of propagandist en dat hij geen enkele rechtstreekse of onrechtstreekse instructie in ontvangst neemt van adverteerders (Artikel 9 van de Verklaring der plichten en rechten van de journalist, aanvaard te München op 24 en 25 november 1971).

Het verdient daarom aanbeveling dat de beroepsactiviteit van journalisten, al dan niet in verenigings- of samenwerkingsverband, structureel gescheiden wordt gehouden van het opsporen en ophalen van de fondsen, bestemd voor de financiering van professionele en extraprofessionele initiatieven.

In het concrete geval van B-JIT wordt het sponsorgeld ingezameld door een derde. Op die manier wordt het risico ondervangen dat er druk wordt uitgeoefend op journalisten.

2005-04

■ 2005-04

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van Sylvain Brachfeld tegen Louis Davids, verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur van het Belgisch Israëlitisch Weekblad - 23 juni 2005

Op 18 december 2004 dient Sylvain Brachfeld klacht in tegen Louis Davids, verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur van het Belgisch Israëlitisch Weekblad, omdat het blad de reactie van Brachfeld op een artikel in de uitgave van 22 oktober 2004 niet heeft gepubliceerd. De ombudsman heeft contact opgenomen met Louis Davids, en heeft hem gevraagd om te overwegen de reactie alsnog te publiceren. Louis Davids heeft de ombudsman meegedeeld dat hij van oordeel is dat de reactie niet moet worden opgenomen. Daarop heeft Sylvain Brachfeld nog een repliek bezorgd aan de ombudsman. Louis Davids heeft laten weten dat hij bij zijn standpunt blijft. Beide partijen hebben ook enkele stukken ter inzage bezorgd aan de Raad voor de Journalistiek.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 12 mei 2005. Louis Davids is in persoon verschenen. Sylvain Brachfeld, die in het buitenland woont, hield zich aan de telefoon ter beschikking voor eventuele toelichting.

DE FEITEN

Op 22 oktober 2004 verschijnt in het Belgisch Israëlitisch Weekblad een kort ongetekend artikel onder de titel 'Onwaarheden over de collaboratie van de Antwerpse politie tijdens de Tweede Wereldoorlog'. Het stuk komt neer op een aanval op klager, die met naam wordt genoemd en over wie onder meer gezegd wordt dat hij 'niet bepaald goede maatjes met de joodse gemeenschap in de Scheldestad' is en dat hij 'misbruik gemaakt heeft van een artikel

in het tijdschrift van de Auschwitzstichting om met leugens en halve waarheden het BIW, de Antwerpse politie en gewezen burgemeester Delwaide aan te vallen’.

Op 2 december 2004 stuurt Sylvain Brachfeld een e-mail naar het Belgisch Israëlitisch Weekblad, met de vraag om een antwoordtekst op te nemen in het blad. Op 5 december 2004 stuurt Brachfeld ook een aangetekende brief met dezelfde inhoud naar het Belgisch Israëlitisch Weekblad. De brief is hem ongeopend terugbezorgd met de melding ‘geweigerd’.

In het nummer van 17 december 2004 publiceert het Belgisch Israëlitisch Weekblad opnieuw een kort ongetekend artikel over de zaak, ditmaal onder de kop ‘Een ontstemd man’. In het stuk wordt betoogd dat Brachfeld ‘ontstemd’ is, worden de beschuldigingen tegen hem herhaald en besluit de auteur: ‘het dreigement van Brachfeld een klacht in te dienen tegen onze krant wegens laster en eerroof, indien wij zijn “recht op antwoord” niet publiceren, leggen wij gewoon naast ons neer’.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Sylvain Brachfeld voert aan dat in het stuk dat verscheen in het Belgisch Israëlitisch Weekblad van 22 oktober 2004 leugens en laster over hem staan. Hij handhaaft zijn mening over de rol van de Antwerpse politie en het Antwerps stadsbestuur in de Tweede Wereldoorlog, en betoogt dat zijn visie gebaseerd is op historisch onderzoek. Hij stelt bovendien dat hij zeer goede contacten heeft met leden van de Antwerpse joodse gemeenschap. Daarom heeft hij het weekblad een reactie bezorgd, met het verzoek deze tekst als antwoord te publiceren. Het weekblad heeft de tekst van Brachfeld niet opgenomen, maar heeft wel op 17 december 2004 een nieuw kort artikel gepubliceerd, waarin de beschuldigingen tegen Brachfeld worden herhaald. Volgens Brachfeld is het Belgisch Israëlitisch Weekblad daarmee een tweede keer in de fout gegaan.

Louis Davids voert aan dat er geen redenen waren om de reactie van Brachfeld op te nemen in zijn blad. Davids is van oordeel dat Brachfeld een verkeerde visie heeft over de houding van het Antwerpse stadsbestuur tijdens de oorlog. Omdat Brachfeld die visie opnieuw naar voren heeft gebracht in een tijdschrift, vond Davids het nodig hierover te schrijven. Davids betoogt dat hij in zijn blad steeds verschillende strekkingen aan het woord heeft gelaten. Hij biedt daarom aan om de antwoordtekst van Brachfeld alsnog op te nemen in een volgend nummer.

BESLISSING

1. De Raad voor de Journalistiek neemt akte van het aanbod van Louis Davids om de reactie van Sylvain Brachfeld alsnog te publiceren. De reactie is ondertussen verschenen in het Belgisch Israëlitisch Weekblad van 27 mei 2005, samen met een inleiding en een nawoord.

2. Het aanbod om de reactie van Brachfeld te publiceren is laattijdig gebeurd. Het is er pas gekomen zes maanden nadat de tekst van het antwoord was ingestuurd. Bovendien heeft het Belgisch Israëlitisch Weekblad ondertussen een tweede artikel gepubliceerd over Brachfeld, die van zijn kant een klacht heeft ingediend bij de Raad voor de Journalistiek.

Het wederwoord is een rechtmatig uitvloeisel van de persvrijheid. Als betrokkene hierom uitdrukkelijk verzoekt, kan het wederwoord enkel om ernstige redenen afgewezen worden (Zie: *RvdJ, Van den Wijngaert t/ Het Laatste Nieuws, 10 juli 2003*).

De Raad voor de Journalistiek is van oordeel dat er in deze zaak geen ernstige redenen worden aangevoerd om het wederwoord van Brachfeld niet onmiddellijk te publiceren.

Daarom is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:
De klacht is gegrond.

2005-05

■ 2005-05

Advies van de Raad voor de Journalistiek over de vraag van de Vlaamse Vereniging van beroepsjournalisten VVJ in verband met de nevenactiviteiten van journalisten - 23 juni 2003

Met een brief van 27 april 2005 vraagt de heer Pol Deltour, nationaal secretaris van de VVJ, advies naar aanleiding van de beroering die is ontstaan nadat VRT-journalist Siegfried Bracke een debat heeft gemodereerd in opdracht van een politieke partij. De vraagstelling luidt als volgt:

1. In hoeverre kunnen journalisten hun normale journalistieke werkzaamheden combineren met het modereren van debatten, het afnemen van interviews of het geven van lezingen voor derden?
2. In hoeverre kunnen meer bepaald politieke journalisten dit doen op vraag van een politieke partij of anderszins ideologisch-politiek geprofileerde entiteit?
3. Hoe zit het met de vergoeding voor dit werk?

De Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 23 juni 2005.

ADVIES

Er zijn geen beroepsethische regels die beletten dat journalisten activiteiten zoals het modereren van debatten, het afnemen van interviews of het geven van lezingen, al dan niet vergoed, uitoefenen buiten het kader van hun gebruikelijke journalistieke opdracht.

Uit artikel 11 van de Code van journalistieke beginselen ('De kranten en de journalisten mogen aan geen enkele druk toegeven') volgt wel als voorwaarde dat journalisten daarbij hun onafhankelijkheid en die van hun redactie niet in het gedrang brengen.

Deze gedragsregel is niet beperkt tot politieke journalisten die dergelijke opdrachten uitvoeren op vraag van politieke partijen of ideologisch-politiek geprofileerde entiteiten, maar richt zich tot alle journalisten die andere terreinen van het maatschappelijke leven verslaan, zoals economische journalisten in verhouding tot sociaal-economische belangengroepen en bedrijven, of sportjournalisten in verhouding tot sportclubs.

Elke redactie kan voor de toepassing van deze gedragsregel bijkomende afspraken en/of regelingen uitwerken en ook werk- of opdrachtgevers kunnen met hun journalisten bijkomende en meer expliciete afspraken en/of regelingen over nevenactiviteiten uitwerken.

■ 2005-06

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van de Nationale Geestelijke Raad van de Bahá'ís van België vzw tegen de heer Maarten Rabaey, journalist (De Morgen) - 8 september 2005

Met een brief van 18 september 2003, ondertekend door vice-voorzitter prof. A.K. Samii en secretaresse T. ten Brink, dient de Nationale Geestelijke Raad van de Bahá'ís van België, klacht in bij de Raad voor de Journalistiek naar aanleiding van een artikel van Maarten Rabaey, dat op 6 september 2003 is verschenen in De Morgen onder de titel 'Duistere krachten in het hoofd van Kelly'. De klagers hebben met een brief van dezelfde datum, gericht aan de hoofdredacteur van De Morgen en in kopie bij hun klachtbrief gevoegd, hun bezwaren tegen het artikel uiteengezet.

De ombudsman van de Raad heeft de journalist van de klacht op de hoogte gebracht en die heeft zijn standpunt overgemaakt met een mail van 6 november 2003. Met een brief van 3 december 2003 laten klagers weten dat zij hun klacht willen handhaven.

Aangezien een minnelijke regeling niet mogelijk is, wordt het geschil ter beoordeling voorgelegd aan de Raad voor de Journalistiek.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 13 mei 2004. Namens klagers verschenen professor A.K. Samii, mevrouw Brenda Abrar, en de heren Guido Cooreman en Barney Leith. De journalist is in persoon verschenen. Op de hoorzitting is overeengekomen dat de journalist bij wijze van rechtzetting een nieuw artikel zou brengen over de Bahá'ís. Dit akkoord is niet uitgevoerd en de rapporteringscommissie heeft de journalist op 12 juli 2005 opnieuw gehoord.

DE FEITEN

Op 6 september 2003 verschijnt in De Morgen een artikel van Maarten Rabaey over de achtergronden bij de zelfdoding van de Britse wetenschapper David Kelly. Kelly was de bron van een omstreden BBC-reportage waarin betoogd werd dat de regering Blair het gevaar van de massavernietigingswapens in Irak bewust had overdreven.

In het kwestieuze artikel wordt erop gewezen dat Kelly een aanhanger was van het Bahá'í-geloof. De leiding van deze beweging zou de oorlog in Irak gunstig gezind zijn omdat zij aanspraak maakt op heilige plaatsen in dat land. David Kelly zou onder druk zijn gezet om mee de oorlog goed te keuren, wat hem voor een moreel dilemma plaatste dat uiteindelijk leidde tot zijn zelfdoding. In het artikel worden enkele dissidente leden geciteerd die hun beklag maken over de autoritaire en sektaire manier waarop de beweging wordt geleid.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klagers beweren dat het artikel feitelijke onjuistheden bevat. Zo wordt een getuige opgevoerd als lid van de Bahá'ís, wat hij sinds jaren niet meer is. De Bahá'í-gemeenschap wordt voorgesteld als een sekte. Die is weliswaar voorwerp van bespreking geweest in de parlementaire commissie die in België onderzoek heeft gevoerd naar de sekten, maar werd niet als zodanig gekwalificeerd. De Bahá'í-leer is overigens een van de negen erkende religies in

Groot-Brittannië. Klagers verwijten de journalist vooral dat hij voor publicatie met hen geen contact heeft opgenomen. Zij zijn van oordeel dat de goede naam van hun organisatie geschaad is door het artikel, waarin een verband wordt gelegd tussen de zelfdoding van Kelly en het Bahá'í-geloof. Uit het onderzoek, geleid door Lord Hutton, is geconcludeerd dat er geen dergelijk verband is.

De journalist betoogt dat hij zorgvuldig te werk is gegaan. Hij heeft zijn artikel gebaseerd op getuigen, die de these van het verband tussen de zelfdoding van Kelly en de Bahá'ís naar voor schuiven, en heeft ook de website van de Bahá'ís geraadpleegd. Het is de taak van de pers om alle pistes te onderzoeken die tot de zelfmoord van Kelly hebben geleid. Er bestaan onafhankelijke studies over de Bahá'ís, waarin gesproken wordt van fundamentalistische stromingen in de beweging en die de Bahá'ís wel degelijk als een sekte beschouwen. Dissidenten van de beweging hebben de sektaire praktijken ervan aangeklaagd. De journalist wijst er ook op dat zijn artikel handelt over de Britse tak van de Bahá'ís, en niet de Belgische. Hij voert aan dat het artikel is verschenen voor de publicatie van het rapport-Hutton, en dat het een discussie weergeeft die ook in de pers werd gevoerd. Contact opnemen met de Bahá'ís had volgens hem geen zin, omdat zij spreekverbod hadden gekregen.

BESLISSING

Het artikel van 6 september 2003 bevat zware verdachtmakingen aan het adres van de Bahá'í-beweging. Zij zou Kelly onder druk hebben gezet, wat mede aanleiding zou zijn geweest tot zijn zelfdoding. In het artikel worden zware verdachtmakingen geuit, die hoofdzakelijk gebaseerd zijn op het standpunt van een enkele dissidente bron. Het ware dan ook gepast geweest voor publicatie aan de woordvoerders van de beweging om hun reactie te vragen (*Zie: RvdJ 2003-07, Jolie t/ Het Laatste Nieuws, 11 december 2003*).

Na de publicatie van het artikel werd noch de vrijwel onmiddellijke reactie van klagers door de journalist aangegrepen om wederwoord te verlenen op deze verdachtmakingen, noch het een paar maanden later gepubliceerde Hutton-rapport, dat precies concludeerde dat er geen verband was tussen de zelfdoding van Kelly en zijn geloofsovertuiging.

De Raad voor de Journalistiek is van oordeel dat geen wederwoord werd verleend waar dit, gelet op de ernst van de verdachtmakingen, aangewezen was.

De klacht is gegrond.

2005-07

■ 2005-07

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van Marc V.C. en Bart V. tegen VTM en productiehuis 2B - 13 oktober 2005

Op 30 november 2004 dienen Marc V.C. en Bart V. klacht in tegen VTM en tegen het productiehuis 2B naar aanleiding van een opname die op 18 oktober 2004 in de woning van de overleden vader van Bart V. plaatsgevonden heeft. Namens VTM en 2B wordt op 26

januari 2005 schriftelijk geantwoord op de klacht. Klagers repliceren op 15 maart 2005. VTM en 2B antwoorden nog eens op 7 juni 2005. Beide partijen hebben ook stukken ter inzage bezorgd aan de Raad voor de Journalistiek.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 30 juni 2005. Klager Marc V.C. is in persoon verschenen. Hij legde op de bijeenkomst een volmacht voor namens tweede klager en een tweede volmacht namens de moeder van tweede klager. Voor VTM en 2B verscheen Marc Dupain, redactiesecretaris. Op voorstel van de omroep is urgentiearts L.V. als getuige gehoord.

DE FEITEN

Op 15 oktober 2004 belt mevrouw V., moeder van tweede klager, de dienst 100 met het verzoek om bij haar thuis een dringende interventie te verrichten omdat haar echtgenoot in stervensnood verkeert. Kort daarop biedt zich aan de woning een MUG-interventieploeg aan van het stedelijk ziekenhuis van Aalst. Het MUG-team is vergezeld door een reporter en een cameraman, die in opdracht van het productiehuis 2B werken. Bij het betreden van de woning zegt de urgentiearts hierover aan de broer van tweede klager, die zich in de woning bevindt: 'Dit is geen pers. Deze mensen maken opnames over het werk van urgentieartsen.' Voorts deelt de urgentiearts aan de bewoners mee dat de opnames niet zullen uitgezonden worden zonder hun uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming. De urgentiearts begeeft zich dan naar de slaapkamer boven, waar zich de heer V., vader van tweede klager, bewusteloos in bed bevindt. Ook de huisarts is daarbij aanwezig. De urgentiearts onderneemt een reanimatiepoging. Na twintig minuten wordt de reanimatie stopgezet en wordt de patiënt overleden verklaard. Daarop begeeft de urgentiearts zich naar beneden, waar hij een overlijdensakte opstelt en de formaliteiten bij overlijden bespreekt met de weduwe en haar zoon, broer van tweede klager. De arts deelt hen voorts mee dat er nog telefonisch contact zal opgenomen worden met de familie om toestemming te vragen tot uitzending van de beelden die de cameraploeg over de interventie heeft gemaakt.

Na de opname heeft de eerste klager, die de vriend is van de oudste zoon van de overledene, contact opgenomen met de omroep VTM om te protesteren tegen de opname. Hij heeft ook gevraagd om een kopie van de beelden te krijgen. Dit wordt door VTM eerst toegezegd in een mail van 22 oktober 2004, maar nadien geweigerd in een brief van 1 december 2004.

Het staat wel vast dat de omroep geen gebruik heeft gemaakt van de beelden, die dus nooit zijn uitgezonden.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klagers betogen dat de jongste zoon van de overledene, die de deur opende toen de MUG-ploeg op 15 oktober 2004 aanbelde, zich verzette tegen de aanwezigheid van de cameraploeg. Dit verzet werd echter genegeerd en volgens klagers is de ploeg de urgentiearts tot aan de slaapkamer gevolgd en heeft ze er beelden genomen van de reanimatiepoging en van het overlijden van de vader, alsook van de andere aanwezigen. De cameraploeg heeft zich niet bekend gemaakt tegenover de bewoners en is vertrokken zonder achterlaten van gegevens. Klagers verwijten de omroep ook dat ze hen nadien de beelden niet hebben overgemaakt.

Klagers betogen dat het privé-leven van de overledene en van zijn familie op een grove manier geschonden is. Volgens klagers hebben de urgentiearts en de televisieploeg verschillende inbreuken gepleegd, onder meer op de wetgeving over de privacy, op het auteursrecht en het portretrecht en op de rechten van de patiënt. Ook de procureur des Konings, die kennis had van de opnames, is volgens klagers in de fout gegaan. De klagers menen daarom dat de omroep en het productiehuis verscheidene inbreuken op de journalistieke beroepsethiek hebben gepleegd.

Namens VTM en het productiehuis 2B betoogt redactiesecretaris Marc Dupain in de eerste plaats dat de klacht laattijdig is, omdat ze meer dan 30 dagen na de feiten is ingediend. Voorts voert hij aan dat klagers geen persoonlijk belang hebben bij de klacht, omdat ze niet in de woning aanwezig waren.

Hij betwist ook de voorstelling van de feiten zoals die door klagers wordt gegeven. Volgens VTM en 2B was er wel degelijk toestemming, omdat de bewoners zich niet hebben verzet tegen het bezoek van de cameraploeg na de uitleg die de urgentiearts hen gegeven had. De cameraploeg heeft zich tijdens het hele gebeuren uiterst discreet opgesteld. De aanwezige familieleden en de huisarts hebben achteraf ook nooit geprotesteerd. Enkel de tweede klager heeft dat gedaan, en hij heeft de omroepverantwoordelijken daarbij verbod opgelegd om rechtstreeks contact op te nemen met de echtgenote van de overledene.

VTM en 2B houden voor dat de beelden ondertussen vernietigd zijn en nooit in een uitzending werden gebruikt. Er is dus gevolg gegeven aan de vraag van klagers om de beelden niet uit te zenden. Overigens heeft het productiehuis in opdracht van de omroep talrijke andere reportages in gelijkaardige omstandigheden gemaakt, en daarover zijn er nooit problemen geweest. Daar de beelden ondertussen vernietigd zijn kunnen ze niet aan klagers worden bezorgd.

VTM en 2B voeren aan dat de opname bij de vader van tweede klager kadert in een reeks over het werk van spoedartsen. De omroep is bij de voorbereiding zorgvuldig te werk gegaan, en heeft vooraf duidelijke afspraken gemaakt en vastgelegd in een protocol, dat is opgesteld in overleg met de spoedartsen en de ziekenhuisdirectie, met de politie en de brandweer, en met het parket. Hierbij heeft de opnameploeg zich verschillende beperkingen opgelegd, die erop neerkomen dat de opname en uitzending enkel tot stand komen in volledige samenspraak met alle betrokkenen: spoedartsen en familieleden.

VTM en 2B wijzen er ten slotte op dat de beelden ook gebruikt worden door de spoedartsen en de MUG-ploegen om hun werk te evalueren en bij te sturen, zodat ze ook een didactische waarde hebben.

Na de hoorzitting deelt redactiesecretaris Marc Dupain aan de Raad voor de Journalistiek mee dat de programmamakers na het incident bij de heer V. hun manier van optreden hebben aangepast. Voortaan blijft, bij een interventie in een privé-woning, de cameraploeg eerst buiten wachten. Iemand van de ploeg gaat zonder camera met de arts mee, bespreekt het opzet met de familie en vraagt dan toestemming om binnen te mogen filmen.

BESLISSING

1. *Over de ontvankelijkheid*

Het werkingsreglement van de Raad voor de Journalistiek bepaalt in artikel 17 dat een klacht moet ingediend worden 'uiterlijk dertig dagen vanaf het tijdstip van publicatie of

uitzending of van de handelwijze.' Na de opname, die plaatsvond op 18 oktober 2004, hebben tussen klagers en de omroep nog verschillende contacten plaatsgevonden over het geschil dat tussen hen gerezen was. Dat gebeurde onder meer met twee mails van 22 oktober 2004 en met een brief van 1 december 2004, alle uitgaand van VTM. Klagers dienen ook klacht in tegen de standpunten die hierin worden ingenomen, en die als een 'journalistieke handelwijze' moeten worden omschreven. De klacht, ingediend op 30 november 2004, is dan ook niet laattijdig ingediend en is ontvankelijk.

2. *Over het belang*

Tweede klager is de zoon van de overledene. Op de hoorzitting van 30 juni 2005 legt eerste klager een volmacht voor om hem te vertegenwoordigen. Eerste klager bezorgt de Raad voor de Journalistiek ook een volmacht waarbij de echtgenote van de overledene hem machtigt om haar te vertegenwoordigen op de hoorzitting.

Klagers doen hierbij blijken een persoonlijk belang te hebben bij de klacht.

3. *Over de gegrondheid van de klacht*

3.1. De klacht, zoals ze is ingediend, heeft talrijke aspecten die betrekking hebben op de toepassing en interpretatie van diverse wettelijke bepalingen en op de beroepsethiek van artsen en magistraten.

De Raad voor de Journalistiek is niet bevoegd om over deze aspecten een uitspraak te doen, en beperkt zich tot de vraag of er bij de feiten die worden voorgelegd is voldaan aan de vereisten van de journalistieke beroepsethiek.

De Raad voor de Journalistiek stelt vast dat er tussen partijen weinig betwisting bestaat over het verloop van de gebeurtenissen zoals die zich in de woning van de familie V. hebben voorgedaan. Het feitenrelaas wordt ook bevestigd door het getuigenis van urgentiearts L.V. op de hoorzitting van 30 juni 2005.

Uit de uiteenzetting van beide partijen en het getuigenis van dokter L.V. blijkt dat de cameraploeg onder de leiding stond van de urgentiearts, die de mogelijkheid had om de opnames op gelijk welk ogenblik stop te zetten. Met de politie en het parket had de omroep afspraken gemaakt met de bedoeling om de opnames in goede banen te leiden en het privé-leven van alle betrokkenen zoveel mogelijk te respecteren.

Deze beide omstandigheden ontslaan de omroep, het productiehuis en de journalisten echter niet van hun persoonlijke verantwoordelijkheid en hun plicht de beroepsethiek in acht te nemen.

3.2. De Verklaring van de plichten van de journalist (1971) bepaalt dat de journalisten 'geen oneerlijke methodes gebruiken om informatie, foto's en documenten te bekomen' (plicht 4) en 'er zich toe verplichten het privé-leven van de personen te eerbiedigen' (plicht 5).

Artikel 5 van de Code van journalistieke beginselen (1982) zegt onder de hoofding 'Respect voor de menselijke waardigheid' dat journalisten 'iedere ongeoorloofde inmenging

in persoonlijke pijn en smart vermijden, tenzij overwegingen in verband met de persvrijheid (...) dit noodzakelijk maken.'

Uit het feitenrelaas van beide partijen en uit het getuigenis van dokter L.V. blijkt dat het de urgentiearts is geweest, en niet de cameraploeg, die voorstelde dat de cameraploeg mee naar binnen kwam. Dit gebeurde in de bewoordingen 'Dit is geen pers. Deze mensen maken een opname over het werk van urgentieartsen.'

Deze bewoordingen wekken op zijn minst onduidelijkheid over de eigenlijke bedoeling van de opname. Dokter L.V. heeft er in zijn getuigenis weliswaar de nadruk op gelegd dat de beelden ook intern door de urgentieploegen werden gebruikt om hun werk te kunnen evalueren en te verbeteren, maar dit is uiteindelijk een bijproduct van de opname, die in de eerste plaats bedoeld was voor een televisieprogramma bestemd voor een ruim publiek.

Bovendien bevond de urgentiearts zich in de beschreven omstandigheden in een machtspositie, omdat de vrouw en de zoon van de overledene in een stresssituatie verkeerden en volledig van hem afhankelijk waren voor de mogelijke redding van hun echtgenoot en vader.

In deze omstandigheden is er van een bewust gegeven toestemming vooraf geen sprake. Dit wordt trouwens bevestigd in de mail die VTM aan tweede klager heeft gestuurd op 22 oktober 2004: 'De enige reden waarom wij tijdens de interventie zelf geen toelating tot filmen hebben gevraagd, is het feit dat wij de medische voortgang niet willen belemmeren. Daarom worden de toelatings steeds achteraf gevraagd, in een serene atmosfeer.'

Bovendien heeft het camerateam na het beëindigen van de opnames geen contact genomen met de familieleden. Het is opnieuw de urgentiearts geweest die met hen de mogelijke uitzending van de beelden besproken heeft. Hij, en niet de cameraploeg, heeft zijn contactgegevens bij de familie achtergelaten. In geval van vragen of problemen was de familie dus genoodzaakt om eerst de urgentiearts te contacteren om te weten te komen welke redactie of welke journalisten bij de opname betrokken waren.

Voorts wordt vastgesteld dat het camerateam de volledige tussenkomst van de interventiearts op beeld heeft vastgelegd, ook toen duidelijk was geworden dat de patiënt overleden was.

De Raad voor de Journalistiek houdt in zijn overwegingen ook rekening met het feit dat het overlijden van de heer V. zich voordeed in een privé-woning en niet op de openbare weg, en dat de heer V. geen publieke figuur was.

Omstandigheden waarin de cameraploeg zoals hierboven geschetst werkte, vereisten van VTM en het productiehuis 2B het voorafgaand opstellen van pertinente richtlijnen. Deze hebben betrekking op het zich vooraf duidelijk kenbaar maken, op het vragen van toestemming om de woning te betreden en er opnames te maken.

Het gebrek eraan neemt de verantwoordelijkheid van de cameraploeg niet weg. Deze nam het risico een inbreuk te plegen op het privé-leven van de overledene en zijn familie, die het recht hadden om deze gebeurtenis in intieme sfeer te beleven en te verwerken.

VTM en 2B tonen niet aan dat er in deze zaak overwegingen waren die een inmenging in de persoonlijke pijn en smart van klagers en hun familie verantwoordden.

De Raad voor de Journalistiek heeft kennis genomen van de voorgehouden aangepaste handelwijze van de programmamakers van VTM , na het incident bij de heer V. Het feit dat zij hun handelwijze nadien hebben aangepast doet in deze zaak geen afbreuk aan de beoordeling ten gronde.

3.3. De Raad voor de Journalistiek constateert dat bij de opname, naar aanleiding waarvan klacht is ingediend, plichten 4 en 5 van de Verklaring van de plichten en rechten van de journalist (1971) en artikel 5 van de Code van journalistieke beginselen (1982), zoals ze hierboven onder 3.2. werden vermeld, op zijn minst onvoldoende werden nageleefd.

Daarom is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is gegrond.

EFFECTIEVE LEDEN

- BREWAEYS Eric, *staatsraad raad van state en docent VUB, voorzitter RvdJ*,
- MARTENS Patrick, *journalist Knack, ondervoorzitter van de RvdJ*,
- CEULEERS Jan, *jurist*,
- CHARBON Monique, *ere-eerste substituut procureur des Konings*,
- CRIEL Wim, *verantwoordelijke uitgever Roularta Media Group*,
- DE SMET Luc, *journalist VTM nieuws*,
- DE VINCK Michel, *gedelegeerd bestuurder Photo News*,
- HOOGHE Marc, *docent KULeuven*,
- MAERTENS Hans, *jurist*,
- STANDAERT Luc, *journalist Het Belang van Limburg – Gazet van Antwerpen*,
- VAN CLEEMPUT Johan, *zelfstandig mediaconsulent*,
- VAN CROONENBORCH Jo, *gedelegeerd bestuurder Vlaamse Uitgeversmaatschappij*,
- VAN DE PLAS Armand, *erevoorzitter hof van beroep en erehoogleraar*,
- VAN EMPTEN Dirk, *advocaat en plaatsvervangend vrederechter*,
- VAN GRIEKEN Jean-Paul, *secretaris-generaal Unie van de Periodieke pers*,
- VERHOEST Filip, *journalist De Standaard*,
- WAUTERS Frans, *bruggepensioneerd journalist*,
- WEENEN Louis, *freelance journalist*,

PLAATSVERVANGERS

- ADAMS René, *actief gepensioneerde journalist*,
- BALLIAUW Jan, *journalist VRT-TV*,
- CLEMENT Koen, *directeur Magnet Magazines*,
- DESLE Piet, *hoofdredacteur VMMA radio's*,
- FORDYN Alex, *algemeen directeur Vlaamse Dagbladpers*,
- OOSTERWAAL Jörgen, *hoofdredacteur Humo*,
- RUBBENS Astrid, *consulente slachtofferhulp*,
- SANTENS Mieke, *ereraadsheer arbeidshof*,
- SOUBRY Nick, *journalist-cameraman*
- UYTERHOEVEN Leen, *woordvoerster NMBS-Holding*,
- VAN DE LOOVERBOSCH Marc, *journalist VRT*,
- VAN DE RIJT Steven, *voorzitter UPP en gedelegeerd bestuurder Keesing Publishers*,
- VANDERSTUKKEN Walter, *journalist*,
- VAN POECKE Luc, *hoogleraar departement communicatiewetenschappen K.U.Leuven*,
- VERSCHINGEL Lode, *vakbondssecretaris*,
- VERMEIRE Ruth, *juriste Vlaamse Dagbladpers*,

WAARNEMEND LID

- HELLEMANS Leo, *hoofdredacteur VRT*,

SECRETARIS GENERAAL

- VOETS Flip, *secretaris-generaal*,

ADMINISTRATIEF SECRETARIAAT

- DE WILDE Kristina.

(Stand van zaken december 2005)

**De Raad voor de Journalistiek:
de media worden er beter van.**

IPC - Résidence Palace - Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/230 27 17 - www.rvdj.be - info@rvdj.be

Verantwoordelijke uitgever : Flip Voets, Wetstraat 155, 1040 Brussel